

Vergaderjaar 2020–2021

35 505

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2020 (Zesde incidentele suppletoire begroting inzake Steunmaatregelen KLM)

29 232

Air France – KLM

F¹

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN FINANCIËN EN VAN INFRA-STRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 juni 2021

Hierbij ontvangt u een afschrift van de brief die met kenmerk 2021–000010407 aan de Tweede Kamer is gestuurd inzake de eerste periodieke rapportage van de staatsagent bij KLM.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
C. van Nieuwenhuizen - Wijbenga

¹ De letter F heeft alleen betrekking op 35 505

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN FINANCIEN EN VAN INFRA-STRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 juni 2021

Op 26 juni 2020 heeft het kabinet uw Kamer geïnformeerd over het steunpakket dat beschikbaar is gesteld aan KLM. Dit pakket bestaat uit een directe lening van maximaal € 1 miljard en een garantie op een kredietfaciliteit van private financiers (banken) aan KLM van € 2,4 miljard. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze kredietfaciliteit. In diezelfde brief heeft het kabinet uw Kamer geïnformeerd over de aanstelling van een staatsagent. De staatsagent houdt in opdracht van de Nederlandse staat toezicht op de implementatie en naleving van de afspraken en voorwaarden uit het steunpakket door KLM.² Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 3 november 2020, zullen de bevindingen van de staatsagent door middel van rapportages aan uw Kamer worden verstrekt.³

Met deze brief informeren wij u over de werkzaamheden van de staatsagent en sturen wij uw Kamer de eerste rapportage⁴ toe die de staatsagent recent met ons heeft gedeeld.

Aanstelling en bevoegdheden staatsagent

Op 23 september 2020 hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de aanstelling van dhr. Kremers als staatsagent, zijn taakomschrijving en werkzaamheden.⁵

De staatsagent houdt toezicht op:

- het naleven van de afspraken die zijn gemaakt tussen Air France-KLM (AFKL), KLM en de Nederlandse staat;
- de implementatie en naleving van het herstructureringsplan van KLM, zoals goedgekeurd door het kabinet op 3 november 2020;
- het naleven van de convenanten en verplichtingen onder de leningsdocumentatie.

Hiertoe heeft de staatsagent verschillende bevoegdheden:

- De staatsagent heeft informatierechten, zoals het verkrijgen van relevante informatie die ook met de raad van commissarissen van KLM wordt gedeeld.
- De staatsagent ontvangt periodieke kwartaalrapportages van KLM.
- De staatsagent heeft het recht onderwerpen te agenderen bij (commissies van) de raad van commissarissen van KLM.
- De staatsagent heeft het recht om aanwezig te zijn bij de vergaderingen van de raad van commissarissen en over bepaalde onderwerpen te overleggen met de raad van bestuur van KLM. Anders dan leden van de raad van bestuur en raad van commissarissen heeft de staatsagent geen fiduciaire plicht om in het belang van de vennootschap te handelen. De staatsagent kan zich daardoor, in opdracht van de Nederlandse staat, volledig richten op het houden van toezicht op de gemaakte afspraken. De staatsagent maakt dan ook geen deel uit van de raad van bestuur of de raad van commissarissen.

² Kamerstukken II, 2019–2020, 29 232, C.

³ Kamerstukken II, 2020–2021, 35 505, E.

⁴ Bijlage ter inzage gelged bij directie inhoud

⁵ Kamerstukken II, 2020–2021, 29 232, nr. 42.

- Indien nodig kan de staatsagent escaleren naar AFKL en het Ministerie van Financiën om tot een voor alle partijen acceptabele oplossing binnen de voorwaarden aan het steunpakket te komen.

De staatsagent rapporteert halfjaarlijks aan zijn opdrachtgever, de Nederlandse staat, over de naleving door KLM van de bovengenoemde voorwaarden en afspraken. Deze rapportage is bedoeld om uw Kamer te kunnen informeren over zijn bevindingen. De eerste rapportage van de staatsagent treft u als bijlage bij deze Kamerbrief aan. Bepaalde informatie, die ziet op onderwerpen waar de staatsagent toezicht op houdt, is bedrijfsvertrouwelijk en leent zich niet voor een openbare rapportage. De bevindingen van de staatsagent worden hieronder samengevat beschreven.

Bevindingen staatsagent

In de eerste rapportage concludeert de staatsagent dat KLM en AFKL tot op heden, op basis van de ter beschikking gestelde gegevens, voldoen aan de gemaakte afspraken en voorwaarden. Volgens de staatsagent heeft KLM op voortvarende wijze de implementatie van het herstructureeringsplan ter hand genomen.

Op basis van de verkregen informatie van KLM, constateert de staatsagent dat KLM een pakket aan maatregelen heeft genomen c.q. geïdentificeerd die ervoor zorgen dat de onderneming op schema loopt om in 2021 en 2022 ruimschoots aan de voorwaarde van ten minste 15% reductie van beïnvloedbare kosten te voldoen. Voor de latere jaren is verdere invulling nog vereist, onder meer rekening houdend met de vereiste additionele kostenbesparingen voor die latere jaren.⁶ De staatsagent stelt, op basis van de verkregen informatie van KLM, dat externe leveranciers en ketenpartners in 2021 naar verwachting circa 4%-punt bijdragen aan de kostenreductie van ten minste 15%.

Op het gebied van de afspraken rondom de arbeidsvoorwaarden, waarin is afgesproken dat het personeel een substantiële bijdrage levert aan de verbetering van de concurrentiekracht, constateert de staatsagent dat KLM tot dusverre invulling heeft gegeven aan de afspraken. De staatsagent constateert bovendien dat KLM voldoet aan de financiële condities die zijn verbonden aan de overheidslening en garantie van de Nederlandse staat op de kredietfaciliteit van private financiers. De staatsagent heeft de bevestiging van KLM ontvangen dat de getrokken bedragen van de leningen van de staat c.q. de door de staat gegarandeerde bankleningen, uitsluitend zijn aangewend ten behoeve van de KLM-groep.

De staatsagent onderzoekt of sprake is of is geweest van mogelijke medewerking met of facilitering van KLM van belastingontwijking door medewerkers van de KLM-groep. De staatsagent zal daarop in de volgende rapportage terugkomen. Deze rapportage wordt in het najaar met uw Kamer gedeeld.

De staatsagent constateert dat de luchtvaartgerelateerde voorwaarden soms een inspanningsverplichting en soms een resultaatsverplichting zijn. Deze hebben veelal een langeretermijnkarakter en betreffen netwerkqualiteit en gerelateerde onderwerpen, omgevingskwaliteit en duurzaamheid.

---

⁶ Vanaf het jaar 2023 is ten tijde van de goedkeuring van het herstructureeringsplan door de Nederlandse staat een hoger percentage van beïnvloedbare kosten verondersteld, oplopend tot 70% in 2025. In het addendum bij het herstructureeringsplan heeft KLM additionele kostenbesparingen voor de jaren 2023–2025 opgenomen, waarmee ook in die periode de beoogde besparing kan worden gehaald.

De staatsagent wil om op naleving van deze voorwaarden te kunnen toezien, zo veel mogelijk een vertaling maken naar acties die de komende jaren kunnen worden gemonitord en getoetst. Hij stelt vast dat het feit dat dit meer tijd kost dan bij de bedrijfseconomische en financiële condities inherent is aan de inhoud van de gemaakte afspraken en de samenhang ervan met de uitwerking door het kabinet van de uitvoering van de Luchtvaartnota 2020–2050. De staatsagent geeft aan dat dit echter niet betekent dat de inspanningen van KLM tot dusverre minder zijn. In het afgelopen halfjaar zijn vorderingen gemaakt die het voldoen aan de luchtvaart gerelateerde voorwaarden ten goede zullen komen.

Plannen voor vermindering van hinder zijn de afgelopen tijd geconsulteerd. Over de uitvoering van het plan met betrekking tot de beperking van hinder worden, na toetsing door een onafhankelijke partij, nadere afspraken gemaakt. De prestaties die KLM in het kader van deze plannen zal leveren zullen vervolgens in de rapportages van de staatsagent periodiek worden beoordeeld. Een belangrijk element is de stapsgewijze reductie van het aantal nachtvluchten op Schiphol, waarin KLM een evenredige bijdrage zal leveren. De ontwerpwijziging van het Luchthavenverkeerbesluit waarmee de eerste stap naar 29.000 nachtvluchten juridisch wordt verankerd, is in procedure. Deze ontwerpwijziging moet nog worden behandeld door de Tweede Kamer. Zodra de juridische basis van kracht is kan worden gemonitord of KLM de afgesproken evenredige bijdrage levert aan de reductie.

Over duurzaamheid is onder meer afgesproken dat de KLM-groep zich committeert aan de doelstellingen van het concept Akkoord Duurzame Luchtvaart. Onderdeel van het akkoord is dat de CO₂-uitstoot van de uit Nederland vertrekkende internationale luchtvaart in 2030 is teruggebracht tot ten hoogste het niveau van 2005 (exclusief CO₂-compensatie). Blijkens het Jaarverslag 2020 heeft KLM de ambitie om de CO₂-uitstoot van de totale vluchtoperatie van de KLM-groep (waarvan de vluchtoperatie vertrekkend uit Nederland een onderdeel is) in 2030 te reduceren met 15% ten opzichte van het niveau van 2005 (exclusief CO₂-compensatie). In 2019 zat men, gemeten naar deze brede definitie, 4% onder het niveau van 2005. De staatsagent stelt vast dat men er in 2020 zelfs 47% onder zat, maar dat dit sterk is vertekend door de coronacrisis. De CO₂-intensiteit van de uit Nederland vertrekkende vluchten, waar het Akkoord Duurzame Luchtvaart op ziet, verschilt mogelijk van de totale vluchtoperatie en om die reden is de staatsagent in gesprek met KLM en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om deze cijfers voor een volgende rapportage aan te laten sluiten bij de afspraken in het Akkoord Duurzame Luchtvaart.

Vervolgstappen

De volgende rapportage zal door de staatsagent in het najaar gedeeld worden. Wij zullen uw Kamer hierover informeren en de rapportage met u delen.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
C. van Nieuwenhuizen - Wijbenga